

Vyznání

Knihy | 2.7.2011 @ 2.51

Svatý Augustin pomohl západní církvi znovu nalézt to, co ve vřavě „heretických válek“ prvních století sešlo ze zřetele. Tím nalezeným je osobní přístup k poznání Boha v hlubokém kajícím navrácení se na základě zármutku nad sebou samým. Proces svého postupného procitání do povědomí o hříchu a spáse skrze Ježíše Krista, zachytil Augustin ve svém vyznávání. Výsledkem je nesmírně povzbudivé svědectví o závažnosti a moci evangelia setkávajícího se s člověkem.

V Augustinových Vyznáních není třeba hledat cosi, co by zběhlému čtenáři Pavlových epistol nebylo známé (pomímám nyní historickou a životopisnou výpověď). Je to spíše právě to vyznání Bohu o Jeho dobrotivé moci k proměně jednoho člověka, který z bludu a smrti přešel do života v Ježíši Kristu, když ho na sebe oblékl, jak mu sám Duch Svatý pokynul (viz str. 258/9).

Nyní, v dobách přílivu brakové křesťanské literatury, která postrádá chuť plného evangelia, žádnou knihu nedoporučím radostněji navzdory její délce a nečetným okamžikům, které vyžadují jistý dějepisný vhled.

Autor: Aurelius Augustinus

Počet stran: 562

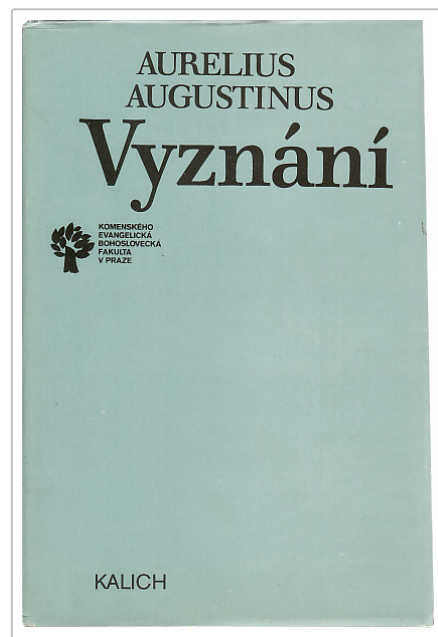
Přeložil Mikuláš Levý

Vydal Kalich

Roku 1992 v Praze

Třetí vydání

ISBN: 8017-480-3

14/15:

Čím jsem Tobě já, že mně velíš, abych Tě miloval, a hrozíš mně svým hněvem a strašlivou bídou, neučiním-li toho? Zda to již není svrchovaná bída, nemilují-li Tebe? Běda mně! O zjev mně přece pro své smilování, Pane Bože můj, čím jsi mně? Rci duši mé: „Spása tvá jsem já“ (ŽALM 34, 3)! Řekni to tak, abych slyšel! Hle ucho srdce mého poslouchá! Otevři je, Pane, a rci duši mé: „Spása tvá jsem já!“ Poběžím za tímto Tvým hlasem a tak Tebe dostihnu. Neskrývej přede mnou tváře své: Chci zemřít abych věčně žil a Tebe viděl tváří v tvář!

31:

Nemiloval jsem Tebe a proti Tobě hřešil a se všech stran mně hřešícímu zaznívala pochvala: „Výborně, výborně“! Neboť přátelství tohoto světa (ŽALM 34, 2 1) jest odpadem od Tebe, a pochvalné „výborně“ odevšad zaznívá, aby se styděl člověk, není-li Ti nevěrný.

37:

Nezavrhují ovšem slov, jež jsou jako vybrané, drahocenné nádoby; odsuzují však víno bludu, jež nám v nich bylo podáváno od spitých učitelů.

Komentuje své dětství, vývoj a pučení hříchu, svůj zájem o učení manicheismu, svou výřečnickou pýchu.

63:

Měl jsem hlad po vnitřním pokrmu, jímž jsi Ty, Bože můj, ale tento hlad mne netrápil; netoužil jsem po nepomíjejícím pokrmu, ne proto, že jsem jím byl nasycen, nýbrž čím jsem ho byl prázdnější, tím více se mně ošklivil. Proto byla má duše nemocná a plna bídy vrhla se ven, hoříc touhou po smyslném dráždění, jež drásalo její rány.

95:

Jako hoši rostli jsme spolu, spolu chodili do školy, spolu si hrávali. Ale tehdy mně ještě nebyl tak přítelem, jako později, ačkoliv ani ono nemohlo se nazvat pravým přátelstvím, jež není pravým, dokud Ty ho nespojíš mezi věrnými T o b ě láskou, jež vylita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého, kterýž nám byl dán (ŘÍM. 5, 5). Ale i ono bylo velmi sladké, utužené zápallem stejného studia.

Ztráta přítele působila mu zármutek a strach ze smrti. Odchází do Kartága.

103/4:

PRAVÉ PŘÁTELSTVÍ MÁ SVŮJ ZÁKLAD V BOHU.

Hle, co se miluje na přátelích a tak miluje, že svědomí by činilo výčitky tomu, jenž by nesplácel lásku láskou, nežádaje od přítele nic jiného než patrné důkazy náklonnosti. Odtud onen zármutek, zemře-li přítel, bol plný temnoty a krvácející srdce, jehož sladkost se obrátila v hořkost, odtud smrt živých nad ztrátou života mrtvých. Blahoslavený, kdo miluje Tebe a přítele v Tobě a nepřítel pro Tebe. Neboť jen ten neztrácí žádného věrného přítele, jemuž jsou všichni milí v tom, jenž nemůže býti ztracen. A kdo jest to jiný, než Bůh náš, Bůh, který stvořil nebe a zemi a naplňuje je, poněvadž naplněním je učinil? Tebe nikdo neztrácí, než kdo Tě opouští: a kdo Tě opouští, kam jde, kam prchá, ne-li od Tebe milostivého k Tobě rozhněvanému? Neboť kde nenalézá ve svém trestu Tvůj zákon? A zákon Tvůj jest věčná pravda a Pravda jsi Ty (ŽALM 118, 142).

113/4:

Když pak jsem v ctnosti cítil útěchu pokoje, v nepravosti však znamenal zlobu roztržky, soudil jsem, že tam jest jednota, zde rozdvojenost. A já ubožák jsem mínil, že do oné jednoty nutno klásti rozumnou duši a podstatu pravdy a svrchovaného dobra; do této rozdvojenosti pak jakousi podstatu nerozumného života a bytost svrchovaného zla, jež mně byla nejen podstatou, nýbrž skutečným životem; přece však nebyla od Tebe, Bože můj, od něhož jest všechno. Onu jsem nazval monadou (jedincem) jako ducha prostého smyslu; tuto pak dyadou (dvojincem) jako zápal ke zločinům a zalíbení v neřestech. Mluvil jsem nevěda co. Dosud jsem totiž nepoznal a nevěděl, že zlo není nějakou samostatnou bytostí a že duše naše není svrchovaná a nezměnitelné dobro.

115:

Zkoušel popisovat Boha v Aristotelovských kategoriích...

Co však je pyšnějšího, než tvrditi v drzé nesmyslnosti, že jsem podstatně totéž, co Ty?

Matka (sv. Monika) se za něj vytrvale přimlouvá. Augustin odchází z Kartága do Říma. Jako Manicheista věřil mj. pouze ve zdánlivou smrt Ježíše Krista na kříži (137) a v jakýsi jiný, člověku o sobě cizí princip, který v něm hřeší. – Čili je to jiná bytost v nás, co hřeší (140). Přemýšlí o původu zla.

203:

BOŽÍ MILOSRDENSTVÍ MU SPĚJE KU POMOCI.

Ty, o Pane, zůstáváš na věky, ale nehněváš se na nás na věky, poněvadž jsi se smiloval nad prachem a popelem a zalíbilo se před tváří Tvou opravit nepravosti mé. Vnitřními ostny jsi mne poháněl, abych nikde nenalezl pokoje, dokud Tě nepoznám duševním zrakem s úplnou jistotou. Má nadutost splaskovala tajemným lékem Tvé ruky a zkažené a ztemnělé oko ducha mého se den ode dne hojilo ostrou noční vodou spásitelných bolestí.

214:

Tehdy jsem se tázal sám sebe: „Co jest hřích?“ a nenalezl jsem žádné zvláštní podstaty, nýbrž jen odvrácenost vůle od nejvyšší podstaty, jež jsi Ty, Bože můj; odvrácenost zlé vůle ke věcem nejnižším, té vůle, jež chce zbavit veškeré vnitřní ctnosti, úplně lnouc k věcem vnějším.

219:

Alipius však se donival, že dle katolického učení Bůh se vtělil tak, že v Kristu jest jen božství a tělo bez rozumné duše. A poněvadž byl pevně přesvědčen, že co jest o Kristu napsáno, jest možno pouze u bytosti opatřené životem a rozumem, stal se proto i nerozhodnějším ku přijetí křesťanské víry. Ale seznav později, že to jest blud Apollinaristů,⁷⁶ přihlásil se s radostí k víře katolické.

Apollinarius: Kristus přijal z Marie pouze tělo a (nižší) duši; namísto lidského ducha měl Věčné Slovo. Blud odsouze r. 381 v Konstantinopoli.

238:

Tak bylo se mnou, jenž jsem byl jist, že jest lépe oddati se úplně Tvé lásce, než povolovati své vášni. Ono rozhodnutí se mně líbilo, ale nezvítězilo; toto mně lahodilo a poutalo mne. A neměl jsem, co bych odpověděl Tobě, volajícimu na mne: „Probud se, jenž spíš, a povstaň z mrtvých a zasvitne ti Kristus“ (EFES. 5, 14)! Se všech stran jsi mně dokazoval pravdu svých slov a překonán pravdou neměl jsem jiné odpovědi, než váhavá, ospalá slova: „Hned, hned, nech mne ještě chvíli!“ Ale ono „hned, hned“ nebylo hned, a „nech mne ještě chvíli“ dlouho trvalo. Marně liboval jsem si v zákoně Tvém podle člověka vnitřního, když jiný zákon v údech mých odporoval zákonu myslí mé a jímál mne zákonem hříchu, jenž jest v údech mých (ŘÍM. 7, 22). Neboť zákon hříchu jest moc návyku, kterým duch i bezděky jest vlečen a poután, přece však zaslouženě, poněvadž se do něho vrhl dobrovolně. Ubohý já člověk! Kdo mne vysvobodí z těla smrti této, ne-li milost Tvá skrze Ježíše Krista, Pána našeho?

Navštívil jej Pontitianus a vypravoval o svatém a zbožností zapáleném životě sv. Antonína v Egyptě. V té době Augustin studoval Pavlovy spisy, zvláště Římanům.

244:

Tak vypravoval Pontitianus; Ty však, Pane, za jeho řeči dal jsi mně uvažovati o mně samém, obraceje můj zrak zezadu, kam jsem se obrátil, jen abych se neviděl, a postavil jsi mne před mou tvář, abych konečně spatřil, jak jsem byl ohyzdný, jak převrácený a pokálený, jak poskvrněný a vředů plný! A spatřiv to, zhrozil jsem se, a nevěděl jsem, kam utéci před sebou samým. A snažil-li jsem se odvrátiti zrak svůj od sebe, on vypravoval dále a Ty jsi mne opět stavěl přede mne a uvrhl jsi mne před mé oči, abych uviděl svou nepravost a nenáviděl ji (ŽALM 35, 3). Znal jsem ovšem dobře svou nepravost, ale zakrýval jsem ji, konejšil sám sebe a — zapomínal. Čím vroucněji jsem tehdy miloval ty, o jejichž spasitelném zápalu jsem slyšel, se kterým se Ti úplně oddali, abys je uzdravil, tím více jsem sebe nenáviděl, porovnávaje se s nimi.

255:

Zadržovaly mne pošetilé nicotnosti a ničemné marnosti, mé dávné přítelkyně, a tahající mne za lem mého roucha, totiž mé smyslnosti, šeptaly: „Chceš nás opustit? a od tohoto okamžiku až do věčnosti nikdy již nebudeme s tebou? a od tohoto okamžiku až do věčnosti nebude ti nikdy více dovoleno to a ono?“ A při slovech „to a ono“ jaké obrazy mně nepředváděly, můj Bože! Rozptyl je Tvé milosrdenství z duše služebníka Tvého! Jaké hanebnosti mně našeptávaly, jaké neřesti! Ano, slyšel jsem jejich hlas mnohem méně než na půl, neboť již se neopovážily nenucené mně jíti vstříc, nýbrž jen jako za mými zády šeptající a mne odcházejícího pokradmu za šaty tahající, jen abych se ještě obrátil. Přece však mne trochu na cestě ještě zdržovaly, váhajícího docela se od nich odtrhnouti, je setřásti a přeskočiti tam, kde jsem byl volán, neboť převládající návyk mně šeptal do ucha: „Myslíš, že to vydržíš bez nich?“

257/8:

A mnoho jsem řekl Tobě, ne sice týmiž slovy, ale v tomto smyslu: „Ale Ty, Hospodine, dokavad? Dlouho-li, Pane, budeš na mne se hněvati? Nevzpomínej nepravostí našich starých“ (ŽALM. 6, 4; 12, 1; 78, 8). Neboť cítil jsem, že mne dosud svírají, a vzlykal jsem v žalostném nářku: „Jak dlouho ještě? Jak dlouho? Zítří a opět zítří? Proč ne nyní? Proč nemá ještě této hodiny býti konec mé hanbě?“

Tak jsem mluvil a plakal v přehořké lítosti svého srdce. A aj; ze sousedního domu slyším hlas, jako hochy nebo dívky, jež zpívající často opakuje: „Vezmi, čti! Vezmi, čti!“

258/9:

Co nejkvapněji jsem se vrátil na to místo, kde seděl Alipius, neboť tam jsem položil knihu apoštola při svém odchodu. Uchvátil jsem ji, otevřel a mlčky četl hlavu, na kterou nejprve padly mé oči: „Ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, nýbrž oblect se v Pána Ježíše a nemějte péče o tělo tak, aby povstávaly chťiče“ (ŘÍM. 13, 13). Nechtěl jsem dále čísti a nebylo toho třeba, neboť s dočtením posledních těchto slov vzešlo světlo jistoty v mém srdci a rozptýlilo všechny temnosti mých pochybností.

Na základě obrácení zanechal svého zaměstnání učitele.

277/8:

Tedy jsi svému zmíněnému biskupovi zjevil ve vidění místo, kde byla ukryta těla mučedníků Gervasia a Protasia, jež jsi po tolik let neporušená zachoval v pokladu svého tajemství, abys je mohl ve vhodném okamžiku objeviti ke zkrocení zuřivosti té královské ženy. Jakmile totiž byla nalezena a vykopána a s příslušnou úctou do Ambrožovy basiliky přenášena, byli uzdraveni nejen posedlí zlý mi duchy dle vlastního jejich vyznání, nýbrž i od mnoha let slepý měšťan, v celém městě známý.

Co by na to řekla ortodoxie 20. století?

294/5:

Pak jsem šel spat a probudil jsem se shledávaje svou bolest nemálo zmírněnou, jak jsem sám na lůžku svém odpočíval, vzpomněl jsem si na pravdivé verše Tvého služebníka Ambrože, jenž o Tobě píše:

Bože, Tvůrce všehomíru,
jenžto nebem vládneš celým,
den jsi zdobil světlem míru
a noc blahodárným sněním.
Popřej údům nové síly
rozohň je k činům vřelým,
zemdleným dej duším pili.
Zbav je smutku! Pokoj dej jim!

307/8:

Co však miluji, miluji-li Tebe? Ne tělesnou podobu, ani pomíjející půvab, ani lesk světla očím tak milý, ani sladkou melodii různých zpěvů, ani líbou vůni květin, mastí a voňavek, ani mannu a med, ani svůdné tělesné objetí.

Miluje Boha svého, nemiluji všech těchto věcí; a přece miluji jakési světlo, jakýsi hlas, jakousi vůni, jakýsi pokrm a jakési objetí, když miluji svého Boha: světlo, hlas, vůni, pokrm, objetí svého nitra, kde mé duši září, čeho žádný prostor nepojme, kde zaznívá, čeho žádný čas neodnese, kde voní, čeho žádný vítr nerozpraší, kde chutná, čeho požíváním neubývá, kde jest sloučeno, čeho přesycenost neodmítá. To právě miluji, miluje svého Boha.

334:

Kde tedy a kdy poznal jsem ze zkušenosti svůj blažený život, že si naň vzpomínám, jej miluji a po něm toužím? A přece ne já sám, nebo několik málo se mnou, nýbrž vůbec všichni chceme býti blaženi. Kdybychom však o něm neměli úplné jistoty, nemohli bychom po něm toužiti s takovou určitostí.

Rozebírá jednotlivá svá pokušení...

366:

Chudý a nutný jsem já; jest mi lépe, když ve skrytosti vzdychaje, sám sobě se nelíbím a Tvé milosrdenství hledám, až budou odstraněny mé chyby, až i já dosáhnu toho pokoje, kterého nezná oko pyšného.

372:

Jakou láskou jsi nás zahrnul, Otče dobrý, jenž jsi ani vlastního Syna neušetřil, nýbrž za nás všechny jej vydal (ŘÍM. 8, 32)! Jak jsi nás miloval, pro něž on, jenž nepoložil si za loupež toho, že jest rovný Bohu, stal se poslušným až k smrti a to k smrti kříže (FILIP. 2, 6); on jediný mezi mrtvými svobodný, mající moc život dáti a mající moc jej zase vzítí (JAN 10, 18); on pro nás u Tebe i vítěz i oběť vítězná, a proto vítěz, že oběť vítězná; on pro nás u Tebe kněz i oběť smírná a proto kněz, že i oběť smírná, jenž z nás otroků učinil Tvé syny, poněvadž jsa Tvým synem, stal se naším služebníkem. Plným právem celou svou naději v něho skládám, že uzdravíš všechny neduhy mé skrze toho, jenž sedí na pravici Tvé a u Tebe se za nás přimlouvá (ŘÍM. 8, 34). Jinak bych si musil zoufati! Neboť neduhy mé jsou mnohé a veliké; jsou sice mnohé a veliké, avšak účinnější jest lék Tvůj. Kdyby Slovo nebylo tělem učiněno a nepřebývalo mezi námi, pak bychom mohli mysliti, že Slovo Tvé jest daleko spojení s člověkem a pak zoufati sami nad sebou!

383/4:

Víme, o Pane, víme, že všechno, cokoliv není a bylo, aneb jest a nebylo, zaniká a vzniká. Tvému Slovu však nic nepředchází, nic nenásleduje, protože jest opravdu věčné a nesmrtelné. A proto v tomto svém souvěčném Slovu od věčnosti pravíš vše, co pravíš, a stane se vše, co pravíš, aby se stalo; a jinak netvoříš, než svým Slovem, a přece vše, co tvoříš svým Slovem, neděje se současně, ani od věčnosti.

390:

Tvé „dnes“ jest věčnost; proto jsi zplodil souvěčného toho, jemuž jsi řekl: „Já dnes zplodil jsem Tebe.“ Stvořil jsi všechny časy a jsi přede všemi časy, nebylo však času dříve než byl čas.

Dále uvažuje nad časem...

399/400:

JAK NAZVATI RŮZNOST ČASU.

Nyní jest úplně jasno, že není ani minulý ani budoucí čas. Také nelze správně tvrditi, že jsou tři časy, totiž minulý, přítomný a budoucí. Správněji snad by se mělo říci: Jsou tři časy, totiž přítomný čas s hledem k minulosti, přítomný čas s hledem k přítomnosti a přítomný čas s hledem k budoucnosti. Tyto tři věci vidím ve své duši; jinde jich nevidím. Přítomnou s hledem k minulosti jest paměť, přítomným s hledem ke přítomnosti jest nazírání, přítomným s hledem k budoucnosti jest očekávání. Možno-li tak mluvit, i já osvědčuji a uznávám, že jsou tři časy. Souhlasím také, že možno říci dle vžitého zlovyku: „Jsou tři časy, totiž minulý, přítomný a budoucí.“ Ať se tak říká; nestarám se o to, neodporuji, ani nehaním; jen když se rozumí tomu, co se praví, že totiž, co jest budoucí, ještě není, co minulo, také není. Neboť málo slov užíváme v pravém smyslu; většinu v nepravém. Víme však dobře, co chceme říci.

Rovněž o stvoření, prahmotě...

435:

Ale jak ohromný jest rozdíl mezi Světlem osvětlujícím a světlem osvětleným, tak ohromný jest rozdíl mezi Moudrostí tvořící a moudrostí stvořenou, jakož i mezi Spravedlností ospravedlňující a spravedlností ospravedlněnou. Neboť i my jsme nazýváni Tvou spravedlností; praví zajisté sluha Tvůj: „Abychom my stali se v něm spravedlností Boží“ (2. KOR. 5, 21).

O věrohodnosti a výkladu Písma...

442:

Když se tedy někdo snaží při výkladu Písma svatého nalézt ten smysl, který tam vložil pisatel, co na tom zlého, o Světlo všech pravdymilovných duší, že tam nalézá smysl, který mu Ty ukazuješ jako správný, ač odporuje smyslu pisatele, který měl v úmyslu říci pravdu, třebaže poněkud jinak?

A ortodoxie se obrací...samozřejmě ne v hrobě!

466/7:

VZÝVÁ BOHA NESMÍRNÉ DOBROTY.

Vzývám Tebe, Bože můj, mé Milosrdenství, jenž jsi mne stvořil a nezapomněl na mne, když jsem já zapomněl na Tebe! Zvu Tě do své duše, abys roznítě v ní touhu, sám po sobě připravil ji ku přijetí sebe. Neopouštěj mne nyní, když Tě vzývám, který jsi mne svou dobrotivostí předešel, než jsem Tebe vzýval, a opětovně různými způsoby nabádal, abych z dálky Tě slyše, se obrátil a odpovéděl k Tvému volání.

Neboť Ty jsi, Pane, shladil veškeré mé nepravosti, abys nepotrestal rukou, jež se proti Tobě zdvihly, a předešel jsi veškeré mé dobré skutky, abys mne odměnil svými rukama, jimiž jsi mne utvořil, neboť Ty jsi byl přede mnou. Nebyl jsem ani jako bytost, které bys dal, aby byla; a hle, přece jsem z dobrotivosti Tvé, předcházející vše, k čemu a z čeho jsi mne stvořil. Ty jsi mne nepotřeboval a já nejsem takovým, abych Ti mohl býti k užítku, můj Pane a Bože! Mám Ti sloužiti, ne však proto, jako bys byl unaven svou činností; mám Ti prokazovati poctu, ne však proto, jako by bez mé poslušnosti ochabovala Tvá moc; mám Tě ctíti, ne však proto, jako bys bez mé oslavy zůstal neoslaven, jako zůstává nevzdělanou země, které člověk nevzdělává. Nikoliv, mám Ti sloužiti a Tebe ctíti, abych byl blažen Tebou, který jsi mne určil pro blaženost.

Rozjímá o Božím bytí...

470:

Proto za své blažené žití děkují jen Tvé milosti, jsouce obráceny blahodárnou přeměnou k Bytosti, jež se nemůže změnit ani k lepšímu, ani k horšímu. A ta Bytost jsi Ty sám, Bytost naprostá, u níž není rozdílu mezi žitím a blaženým žitím, poněvadž Ty sám tvoříš svou vlastní blaženost.

474:

Jest to svatost Tvého Ducha, jenž nás povznáší vzhůru, abychom svá srdce obrátili k Tobě, kde Tvůj Duch se vznáší nad vodami, a dosáhli tak vše převyšujícího pokoje, až naše duše projde vodami, které jsou bez podstaty.

V posledních částech páše alegorický výklad Biblického příběhu o stvoření! Ortodoxie, hrrr na něj!

521:

PROSBA O POKOJ.

Pane Bože, poněvadž jsi nám vše udělil, uděl nám též pokoj: pokoj odpočinku, pokoj soboty, pokoj, který nemá večera!
Neboť celý tento překrásný řád velmi dobrých věcí pomine, až splní svůj úkol, poněvadž v nich bylo učiněno jitro a večer.

<https://selah.cz/knihy/vyznani/>